

Pilipai

A Raukea e Paulus i Here Lakea ne Huriki a Pilipai

A Nita Vakalohoka

E Paulus a apostolo i herea a raukea iea lakea ne huriki o Pilipai. A bolekoru vona e Timoti i turana na tahuna iea, ra i maea ni kilala a rana na nitubu na raukea (1:1).

E Paulus i herea ra raukea iea na pida 31 muri ne Isu i mate. I mata manga na pida e 61-62 AD. Na tahuna i herea ra raukea iea, i made na bavi na pida i va.

E Paulus i herea a raukea iea, a vuhuna i ngaru e huriki a Pilipai ri gi lohoka maea, a Vure bara i korimule e huriki lobo ri luhoi torea e Kristo. Nahea ri gi ramai a maka vinara, a naro ni lotu ne huriki a Iuda. I ta maea a vuhuna e huriki ranga ri tovo maea, a bakovi ni gi pala a kulina ge bele manga a Iuda taro, muri bara ia a viri ne Kristo muholi (3:2-3). E Paulus i ngaru ni kori e huriki a tara ne Kristo vona ra niluhoi iea i uka ma i muholi.

E Paulus i matai e huriki ri luhoi tora o Pilipai ri manga a turana ni tagari a velenga kamumu ne Kristo.

A Mugana Nita

¹ *Iau e Paulus. A raukea iea i valai ne maria e Timoti, a vora ne Isu Kristo. A here lakea ne

* **1:1:** Apo 16:12-40

mua a tara ne Isu Kristo, e huriki a gare na lotu, e huriki a vora na lotu, mu made o Pilipai. ² A Vure, e Tamane hita, e Isu Kristo a Bakovi Dagi, ru gu rata kamumu mua, ru gu habi a nivalemu ne mua.

A Nivasileki ne Paulus

³ Na tahuna a luhoi mua, a kavurikea a Vure. ⁴ Na tahuna a vasileki, a vivi hateka, a nanea a Vure ge tuhori mua, ⁵ a vuhuna mu kori iau ni vakalongo a Velenga Kamumu, i vakatubu na tahuna mu longo karabea, i valai i harena mona. ⁶ *A lohoka vona, a Hanu Kiripiripi, ra i tubu ni rata a leho kamumu pololilo ne mua, bara i leho i vano i harena na tahuna i vakalobo a leho iea, na parava e Isu Kristo ge hamule valai vona.

⁷ I kamumu ga ngaru hateka mua, a vuhuna a ru mua na hategu. Iau a made na bavi, o a laho, a tagari a Velenga Kamumu, a vakasiri e huriki i muholi a Vure i rata kamumu iau, i manga a hini i rata kamumu mua. ⁸ A ngaru hateka mua na ningaru lobo ne Isu Kristo. A Vure i lohoka vona a ta muholi. ⁹ A vasileki ne mua, mu gu vangaru hateka tabu, a lohokanga ne mua ge bele dagi, a naro ni matakilaka vona a maki kamumu, a maki hale, ge bele dagi. ¹⁰ *Muri bara mu ngaru kunana a maki kamumu hateka, bara mu malamala, mu uka tabu a ngava na parava e Kristo ge hamule valai. ¹¹ Bara mu ramai kunana a maka naro malamala a vuhuna e Isu Kristo i leho pololilo ne mua, lakea e huriki bara ri kavurikea a Vure.

* **1:6:** 1Ko 1:8 * **1:10:** 1Tes 5:23

A Velenga Kamumu i Rere Lae

¹² Mua e huriki a turagu, a ngaru mu gu lohoka vona, a hini iau ni ru dili na bavi i ratea a Velenga Kamumu i rere lae. ¹³ *E huriki a tagari na ruma hariki, turana e huriki lobo koea ri lohoka vona iau ni ru dili na bavi a vuhuna a ramaia e Kristo. ¹⁴ Lakea i ranga e huriki a turane hita koea, e Bakovi Dagi i rata ria i uka ma ri mangenge ngane, ri taki tala kavakava a nitana Vure, a vuhuna iau ni ru dili na bavi.

¹⁵ I muholi ngi, e huriki ranga, ri gege iau, ri ngaru ni rangi iau, lakea ri vara e huriki ne Kristo. Pali e huriki ranga ri vara na niluhoi kamumu. ¹⁶ Ri vara a vuhuna ri ngaru iau, ri lohoka vona a Vure i habi a leho nau ni tagari a Velenga Kamumu. ¹⁷ Re huriki ri gege iau, ri vara e huriki ne Kristo, ri tamilalu kunana. Ri ngaru ni rangi iau, ri ngaru ni habi a maregoa nau pololilo na bavi. ¹⁸ I uka maki. Ri vara muholi, o ri tamilalu kunana, e Kristo ni taki tala ne huriki. Iau a vivi kunana.

E Paulus i Pesi Tora na Naro ne Isu

Bara vivi mavonga, ¹⁹ *a vuhuna a lohoka vona a nivasileki ne mua turana nikori na Hanu ne Isu Kristo ge korimule iau. ²⁰ A pasimata, a luhoi tora vona a hini i uka ma ga maruhu. Ga pesi tora, i uka ma ga mangenge, lakea a ra maki ge bele nau, ga mate, o ga mahuri, e huriki ri gi matai a narogu hosi, i valai i harena mona, ri gi togoa e Kristo. ²¹ *Pali ne nau, a luhoi maea. Na tahuna a mahuri, bara rata a leho ne Kristo. Na tahuna a

* **1:13:** Apo 28:30 * **1:19:** 2Ko 1:11 * **1:21:** Gal 2:20

mate, bara made kamumu hateka. ²² Na tahuna a mahuri, bara rata a leho i kupo. Pali i vai a viri kamumu? Ga mahuri, o ga mate? ²³ *A hate varua. A ngaru ni vano, ga made turane Kristo, a vuhuna a naro iea i rangi a naro lobo. ²⁴ Pali i kamumu tabu ga mahuri, ga tuhori mua. ²⁵ A lohoka vona ngi, lakea a lohoka vona bara made taro turane mua, ga tuhori mua, mu gu koru rike na naro na ni luhoi tora, mu gu vivi. ²⁶ I mavonga bara mu kavurikea e Isu Kristo a vuhuna bara bele tabu ne mua.

²⁷ *Pali a maki dagi hateka, mu gu laho na naro i karea a Velenga Kamumu ne Kristo. Muri ga bele ne mua, o i uka, bara longo ne mua, ta mu pesi tora na ningaru i taku, na niluhoi i taku, mu rura ni leho palupu ni tagari a Velenga Kamumu, ra si luhoi torea. ²⁸ Naha ni mangenge ne huriki a pile ne mua. Na tahuna mu rata mavonga, bara i vakasiri kavakava ria, ria bara ri vurua, pali a Vure bara i korimule mua. ²⁹ *A naro a Vure i kisi puru ne mua, i ngaru mu gu luhoi torea e Kristo. Pali i uka ma ngi kunana. I ngaru tabu mu gu bole a nimadihi na rana, ³⁰ i manga a nimadihi mu matai iau a bolea, pali ngane mu longo i tabana ma i lobo.

2

A Niluhoi ne Hita Ge Manga ne Kristo

¹ E Kristo i vakatora a hatene mua. A hini i ngaru hateka mua i vakatora a niluhoi ne mua. A Hanu Kiripiripi i rata mua mu made kamumu

* **1:23:** 2Ko 5:8 * **1:27:** Epe 4:1; 1Tes 2:12 * **1:29:** Apo 16:19-40

palupu. Mu vangaru, mu vakori. ²I mavonga, mu rata iau ga vivi dagi. Mu pesi palupu na niluhoi i taku, mu vangaru, mu made na nivalemu, na niluhoi i taku kunana. ³*Naha ni luhoi mua kunana. Naha ni vakadagi a rane mua. Mu vakakiroko mua, mu rata manga e huriki lobo ri dagi ne mua. ⁴*Mua takutaku, naha ni luhoi ni korimule kunana mua. Mu vakori. ⁵Pali a vilone mua ge manga a vilone Isu Kristo. ⁶*E Kristo ia a Vure, pali i uka ma i luhoi ni nugu tata a murina ni made manga a Vure. ⁷*I vakakiroko liu ia, i bele manga a vora. Ni poda ia, i bele manga a bakovi. Na tahuna i bele manga a bakovi, ⁸*i vakakiroko ia, i longototoa a Vure, i vano i harena na tahuna i mate na kai tavalavala. ⁹*I mavonga a Vure i vakadagi hateka ia. I vunua a rana, ra i rangi a rana e huriki lobo. ¹⁰*Ngane e huriki lobo bara ri turume puru na ngalane Isu, e huriki meli na hunu, e huriki na malala, e huriki polotano na malala. ¹¹*E huriki lobo bara ri taki tala ne Isu Kristo ia a Bakovi Dagi. Na naro iea ri gi kavurikea a Vure, e Tamane hita.

Si Gi Para

¹²I mavonga, mua e huriki a turagu, mu longototo, i manga a hini mu longototo vakaroro. Ngane i uka ma a made turane mua, a ngaru mu gu longototo hateka. Mu mangenge na Vure, mu togoa, mu rura ni vakatora a niluhoi ne mua,

* **2:3:** Gal 5:26 * **2:4:** 1Ko 10:24 * **2:6:** Ion 1:1-2; 17:5
 * **2:7:** Ion 1:14; 2Ko 8:9 * **2:8:** Hib 5:8; 12:2 * **2:9:** Apo 2:33; Epe 1:20-21; Hib 1:3-4
 * **2:10:** Rom 14:11 * **2:11:** Rom 10:9

lakea a Vure ge korimule mua, ¹³ a vuhuna a Vure i leho pololilo ne mua, i habi a ningaru ne mua, a nitora ne mua ni rata a maki i vivi vona.

¹⁴ A maki lobo mu rata, naha ni deke, naha ni hehe, ¹⁵ *lakea i uka tara viri ge padi virihi mua. Bara mu malamala kunana. Bara mua e huriki a tuna Vure, mu uka ngava na kurukuruna e huriki a bakovi ri putu ngingi na tahuna mona. Bara mu para manga a hada na kurukurune ria.

¹⁶ Mu nugu tata tora a ngava na nimahuri, lakea na parava e Kristo i valai vona, bara vivi ne mua, i uka ma a nunu tavula, i uka ma a leho tavula.

¹⁷ Iau bara vivi kunana ni bele turane mua manga a nihabi na vain, ni gi guru tala langa na nihabi ne mua, a leho ne mua, ra hini mu luhoi torea e Kristo, bara vivi turane mua. ¹⁸ *Mua ranga, bara mu vivi turagu.

E Timoti Rua e Paproditus

¹⁹ E Isu a Bakovi Dagi bara i ngaru, bara rudu lakenea ne mua e Timoti. Muri bara vivi na tahuna i hamule valai nau, i vakalongo iau ne mua. ²⁰ I uka a turagu manga e Timoti. I luhoi hateka mua. ²¹ *E huriki ranga koea i uka ma ri luhoi a maki ne Isu Kristo. Ri luhoi kunana a maki ne ria. ²² Pali mu lohoka vona e Timoti. I vakasiri pali a narona i kamumu hateka. I leho turagu ni vakalongo a Velenga Kamumu, i manga a koma i tuhoria e tamana. ²³ Na tahuna a longo a ra maki ge bele nau, bara rudu lakenea malaviriri.

²⁴ A luhoi torea e Bakovi Dagi ge tuhori iau, lakea tabukoi bara lakene ne mua.

* **2:15:** Dan 12:3; Pili 1:10 * **2:18:** Pili 3:1; 4:4 * **2:21:** 2Tim 4:10

25 *Pali muga ga rudu mulea ne mua e Paproditus. I manga e turagu muholi. Miri leho palupu ni tagari a Velenga Kamumu. Ia a vinuru ne mua, mu rudu vilia ge tuhori iau. 26 I dodo hateka mua. I loho lege ne mua, a vuhuna mu longo ta i giloa. 27 I muholi hateka, i giloa, i tabukoi ge mate. Pali a Vure i dodoa. I uka ma i dodo kunana ia. Iau tara, i dodo iau, ma ge mate, ga dodo hatekea. 28 I mavonga a ngaru hateka ni rudu mulea, mu gu vivi ni matai tabu ia. Iau tara, i uka ma ga loho lege lae vona. 29 I mavonga, na tahuna i bele, mu vivi, mu taguia na narone Bakovi Dagi. Mu togo e huriki a bakovi maea, 30 a vuhuna i tabukoi ge mate na leho ne Kristo. I putu purua a gilanga vona, i kori polo iau na rane mua.

3

A Bakovi i Luhoia e Kristo Ia a Bakovi Malamala

1 Mua e huriki a turagu, mu vivi ne Bakovi Dagi. A ngava iea i uka ma i vakapae iau ni here tabu lakene mua. Bara i kori mua.

2 Mu matadoko vona e huriki ri katoki hateka manga a ligo,* e huriki a mari ni rata a naro hale, re huriki ri pala vuroki mule a kuline ria. 3 *Pali hita kunana a Israel muholi, si kavurikea e Isu Kristo na nitora na Hanuna Vure, ra hita i uka ma si luhoi hateka a kakaine hita. 4 *Pali iau a tahoka a vuhuna ni luhoi a kakaigu. E rei a viri

* 2:25: Pili 4:18 * 3:2: E Paulus i gale ria a ligo, re huriki a nitamina mari ni tovo, ri taki e huriki, ta ni gi pala a kuline ria. Na matane Paulus, e huriki nga ri katoki hateka, manga a ligo.

* 3:3: Rom 2:29 * 3:4: Apo 22:3; 2Ko 11:18

i luhoi i tahoka a vuhuna ni luhoi a kakaina, iau a tahoka a vuhuna dagi. ⁵ *Iau ni pala a kuligu na polotoluna parava muri ne iau ni poda. Iau a bakovi o Israel. A kabu nau, a kabu ne Bensamin. Iau a Hibru muholi. Na naro ni ramai a vinara, iau a Pariseo. ⁶ *Na naro ni kinigao na leho na Vure, iau a vakamadihi hosi a tara ne Kristo. A pahaluhoi ta a malamala, a ramai lobo a vinara. ⁷ *Hosi a pahaluhoi ta a maki nga a maki dagi hateka. Pali ngane a matai ria a maki tavula a vuhuna i dagi hateka a maki i ratea e Kristo. ⁸ Na tahuna a luhoia a hini a lohoka ne Isu Kristo, a Bakovi Dagi nau, a maki lobo ranga a maki tavula na matagu. A vuhuna a lohoka ne Kristo, a maki lobo nau a matai i manga a lulu kunana. A vuroki lobo, ga bolea e Kristo, ⁹ *ga rihi ia. I mavonga i uka ma ga malamala a vuhuna a ramai lobo a vinara. A Vure i rata iau a malamala a vuhuna a luhoi torea e Kristo. A naro ni bele malamala na matana Vure i bele na tahuna si luhoi torea e Kristo. ¹⁰ *A ngaru ni lohoka vona e Kristo. A ngaru ni lohoka vona a nitora i vakamahuri mulea na matenga. A ngaru ni bole a nimadihi i manga ia i bole, ga mate manga ia i mate. ¹¹ Na naro iea, a ngarua a Vure ge vakamahuri mule iau na matenga.

E Paulus i Rura

¹² *I uka ma a taki a mulangi pali, o a moro liu pali. Pali a rura ni bele manga e Isu Kristo,

* **3:5:** Luk 1:59; Apo 23:6; 2Ko 11:22

* **3:6:** Apo 8:3 * **3:7:**

Mat 13:44-46 * **3:9:** Rom 3:21-22

* **3:10:** Rom 6:3-5; 8:17

* **3:12:** 1Tim 6:12,19

a vuhuna i vulaki iau. ¹³ Mua e huriki a turagu, i uka ma a luhoi a bele pali manga e Kristo. Pali a maki a ratea i maea: i uka ma a luhoi tabu a maki muga. A toni a bulugu ni bole a maki muri. ¹⁴ *A toni a bulugu, ga bole a mapagu meli na hunu, ra Vure i gale hita vona na tahuna si luhoi torea e Isu Kristo. ¹⁵ *Hita e huriki si moro pali na niluhoi torea e Kristo si gi luhoi maea. E rei ne mua mu luhoi tebi, a Vure bara i vakalohoka mua. ¹⁶ Pali a ra lohokanga si bole pali, si gi nugu tatea.

¹⁷ *Mua e huriki a turagu, mu rata manga iau. Mu matanono, mu toni e huriki ri laho manga a hini a vakasiri mua mu gu laho vona. ¹⁸ I kupo e huriki ri laho manga a pile na kai tavalavala ne Kristo. Balaka kupo a vakalongo mua ne ria. Ngane a vakalongo tabu mua, a tangi. ¹⁹ *A vure ne ria, a ningaru hale na kakaine ria. A bagetua ne ria a maka naro ni maruhu ri rata. Ri luhoi kunana a maki na malala. Bara ri vurua. ²⁰ *Pali a tanga muholi ne hita, meli na hunu. Si davea e Bakovi Dagi, e Isu Kristo, ge valai vona, ge korimule hita. ²¹ *Bara i rata a kakaine hita tavula i mapulo, bara i bele manga a kakaine Kristo, ra i bagetu hateka. Bara i rata mavonga na nitora vona, ra i rata a maki lobo i tabuli na limana.

4

¹ *I mavonga, mua e huriki a turagu, mu pesi tata mavonga turana e Bakovi Dagi. A ngaru

* **3:14:** 1Ko 9:24 * **3:15:** 1Ko 2:6 * **3:17:** 1Ko 4:16 * **3:19:**
 Rom 16:18 * **3:20:** Epe 2:6,19 * **3:21:** 1Ko 15:28,42-53
 * **4:1:** 1Tes 2:19-20

hateka mua, a vivi ne mua. A ngaru hateka ni matai mua. Mu vakabagetu a leho nau.

E Paulus i Vakatora a Niluhoi ne Huriki

² O Eudia, o Sintike, a ngaru muru gu pesi palupu na niluhoi i taku, a vuhuna muru rihi e Bakovi Dagi. ³ *Pali ioe Sisogos* tara, o kori a ngatavine ala rua nga. Rua varago ru leho turagu ni vakalongo a Velenga Kamumu. Mete leho turana e Klemen, e huriki ranga, a rane ria ni here na buk na nimahuri.

⁴ Mu vivi vakaroro ne Bakovi Dagi. A taki tabu, mu vivi. ⁵ *Mu ta madoru mai e huriki lobo. E Bakovi Dagi i tabukoi ge valai, ⁶ *i mavonga naha ni loho pae vona tara maki. Pali mu vasileki na maki lobo. Mu takia a Vure a ra maki mu ngarua. Mu kavurike ia vona a maki lobo i rata pali. ⁷ *Lakea a nivalemu na Vure, ge matakari a hatene mua, a niluhoi ne mua, a vuhuna mu rihi e Isu Kristo. A nivalemu iea i kamumu hateka, si keri ni lohoka lobo vona, i uka harena.

⁸ Mua e huriki a turagu, a maka naro i muholi, a maka naro ni togo, a maka naro malamala, a naro kiripiripi, a naro kamumu e huriki ri ngaru, a naro e huriki ri kavurikea, a maka maki i kamumu, a maka maki e huriki ri kavurike, mu luhoi tata a maki nga. ⁹ *A maka naro a tovo mua vona, a ngava mu longo nau, a naro mu matai a rata, mu rata, lakea a Vure na nivalemu bara i made turane mua.

* **4:3:** Luk 10:20 * **4:3:** E Sisigos, a nita Grik. A pelegona i manga e “turagu muholi.” * **4:5:** Hib 10:25,37; Iak 5:8-9 * **4:6:** Mat 6:25-34; Kol 4:2 * **4:7:** Ais 26:3; Ion 14:27; Kol 3:15 * **4:9:** Rom 16:20

A Kinori

¹⁰ A kavurikea e Bakovi Dagi a vuhuna mu luhoi tabu iau. Hosi mu luhoi iau, pali mu uka dala ni kori iau. ¹¹ I uka ma a bala tara maki, pali a tovo pali ni vivi kunana. Iau a tahoka a maki, o a bala a maki, a vivi kunana. ¹² Iau a made navai, a bala a maki, o a tahoka a maki i kupo, a maru, o a vitolo, iau a lohoka ni made kamumu kunana. ¹³ *E Kristo i vakatora iau, lakea a kara ni rata a maki lobo.

¹⁴ Pali i kamumu mu kori iau na tahuna a bole a maregoa. ¹⁵ *Pali mua, a tara na Vure o Pilipai, mu lohoka vona, na tahuna a vara karaba ne mua a Velenga Kamumu, muri a pe a tabeke ne Masedonia, i uka tara na Vure ge tuhori iau na nilaho nau. Mua kunana mu tuhori iau. ¹⁶ Iau a made o Tesalonika, mu vakaru nau a kinori ne mua balaka rua. ¹⁷ I uka ma a ta maea mu gu vakaru tabu a kinori. A ta maea, a vuhuna a ngarua a Vure ge rata kamumu mua a vuhuna mu rata kamumu iau. ¹⁸ Pali ngane i uka ma a bala tara maki. A tahoka i kupo hateka, a vuhuna e Paproditus i habi polo nau a kinori mu vakaru valai turana. I manga a nihabi manginoro, a Vure i burongia, i vivi. ¹⁹ A vuhuna mu rihi e Isu Kristo, a Vure nau ge vakatahoka mua na maki lobo mu bala vona, ge ramai a mahala vona na hunu, i kupo hateka. ²⁰ A Vure, e Tamane hita. Ne vona kunana a bagetuanga lobo vakaroro. I muholi.

E Paulus i Tarulu e Huriki

²¹ A talo e huriki a tara na Vure ri rihi e Isu Kristo. E huriki a turane hita koea ri tagui mua.

* **4:13:** 2Ko 12:10 * **4:15:** 2Ko 11:9

²² E huriki a tara na Vure koea ri talo rike ne mua.
E huriki ri leho pololilo na rumahariki ne Kaiser,
ria ranga ri talo mua.

²³ E Isu Kristo a Bakovi Dagi ge rata kamumu
mua.

**A Nitana Vure
Genesis, Exodus, Leviticus, Numbers, Deuteronomy,
Joshua, Ruth, Jonah, and the New Testament in the
Bola language of Papua New Guinea
Sampela hap Buk Baibel long tokples Bola long
Niugini**

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Bola

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-12-03

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020

2dc89ad6-982c-53cd-bd40-a3ed17eb8fc7